

vrede wil ik
die onlangs
steun van de
ite. Deze op-

uze menschen,
elijk te steunen.
staking. Reeds
2.000 arbeiders
is dit aantal
en ook in de
sluiting ingang.
it conflict niet
1. De arbeiders
bereid te zijn.
Nog pas weer
te willen spre-
stellen die in
een regeling
jaar 194 uren
rkegevers wijzen
olledige onder-
wel alleen be-

iders. Ook in

i) zal trachten,
tijen voor dit
en er heen in
Spier; Rome
geest. Rome is
het niet eens,
tijdgeest, kran-
vol te praten.
peischen voor
r den Tempel;
eert het heele.

rs ter eere van
a der „Welter-
dem der onge-
de „Training“
te priestermond
ren van Siche-
elech) en een
seid.

Waarom ook
le nog onlangs
met Zijn Eer-
toomsche Kerk
den en onder
nebijetten van
het gymnasion,
is in elk geval
dat men ge-
okstechniekors“
zwaar gewicht

het nu krijgen
werk; nu zal
oudspeaker zal
n verstaanbaar
afluooze instal-
aan de wereld
grootte lof met
bisschoppen?
e misbediening
i van Christus
n, het onbloo-
uwe bloederig-
der alles inter-
En in Bensons
radio-verkeer

n het Stadion:
waard. Eras-
die de zofheid
n haar theolo-
dat de apos-
de vraag, „op
ts heeft, daar
ot stand komt,
lossen“. Zeker,
oogenblik der
radio-grafisch
die het bericht
nadenken als
e zullen alleen
zoo zal Rome
e echte Sta-
oze installatie,
het Roomsche
s, hadden een
mat in den r-
ur wie het Sta-
langs antiqua-
t werkt hij met

geen trouwens

SCHILDER.

Twente moet het recht verkrijgen, dat de arbeiders
mee kunnen beslissen over de vaststelling hunner
arbeidsvoorwaarden.

De Werkgevers beweren, dat de Textielindustrie
in zulk een gedruken toestand verkeert, dat nu
voor den tweeden keer een loonsverlaging van
10 pCt. moet doorgevoerd. Bewijzen doen zij dat
echter niet. De Kon. Stoomweverij te Nijverdal,
die dezelfde katoentjes fabriceert als Van Heek
en Co., heeft een loonsverlaging echter niet nodig.
Daar is een regeling getroffen met de organisaties,
welke inhoudt, 100 overuren per jaar zonder ver-
laging der uur- of stukloonen. En met de Kerst-
dagen heeft deze firma de arbeiders nog een extra
uitkering gegeven van f6 voor gehuwden, f4,50
voor ongehuwden, f3 voor tweestouwenwevers en
f1,50 voor hulpwevers. Dat is toch heel wat anders,
dan voor den tweeden keer een loonsverlaging
van 10 pCt. omdat het met het bedrijf zoo slecht
gaat.

De Textielarbeiders verdienen met harten arbeid
een laag loon. De Twentsche bevolking is een
nijvere bevolking; daar wordt hard en inspannend
gearbeid. Daar is een arbeidersbevolking, die in
de Nederlandsche industrie met eere mag worden
genoemd.

Helpt daarom deze nijvere werkers in hun recht-
vaardigen strijd.

De steun uit Christelijken kring tot dusver inge-
komen is nog niet voldoende. Nog niet overal wordt
voldoende aandacht aan dezen zoo ernstigen strijd
geschonken. Dat moet beter worden.

Het Christelijk Nationaal Vakverbond organiseerde
een steunbeweging.

De Christelijke Besturenbonden moeten al hun
krachten inspannen, elke week een zoo groot moge-
lijk bedrag op de steunlijsten van het C.N.V.
te verzamelen. Er zijn Besturenbonden, die lang
niet voldoende presteeren. Er zijn belangrijke plaat-
sen waarvan nog zoo goed als niets is binnenge-
komen. Vrienden herzieht U. Pakt dadelijk aan, om
daarin direct verbetering te brengen.

Ook de afdelingen der Christelijke vakbonden
op plaatsen waar geen Besturenbond is, moeten
eveneens alles doen, om de steunbeweging te doen
slagen. Vraagt lijsten aan bij het C.N.V. Werk
met die lijsten elke week. Allen moeten we met
elkaar doen wat mogelijk is, om de Textielarbei-
ders in staat te stellen, den strijd te kunnen vol-
houden.

Afdelingen van Patrimonium, Christelijk Nationaal
Werkmansbond en het Nederlandsch Luthersche
Werkliedenverbond, ook van U verwach-
ten we steun. Ook gij maakt deel uit van de
Christelijke arbeidersbeweging. Laat het ook U een
voorrecht mogen zijn hier te helpen in den strijd
voor het recht. Steunlijsten worden U gaarne
toegezonden. Houdt collectes op Uwe ver-
gaderingen. Trekt voor een keer een be-

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XCIV.

75. Ex Ungue Leonem, ofte Dr Doedes' Methode
van Symbool-uitlegging op een enkel cardinaal
punt getoetst. Amsterdam, J. H. Kruyt, 1882.

Ofschoon pas in 1882 uitgekomen, loopt deze
brochure toch over een dispuut, dat reeds in het
begin van 1880 begon (in de voorrede, blz. 5, staat
abusievelijk 1881).

Een evenement in de kerkelijke wereld was in
1880 de verschijning van Prof. Doedes' werk: „De
Nederlandsche Geloofsbelijdenis en de
Heidelbergse Catechismus, als Belij-
denisschriften der Nederlandsche Hervormde Kerk
in de negentiende eeuw, getoetst en beoordeeld“. Het
eerste deel: De Nederlandsche Geloofsbelij-
denis, kwam in het begin van dat jaar bij Kemink
& Zoon van de pers. De bedoeling van den auteur
was om te onderzoeken, of de Belijdenisschriften
zoo in alles conform Gods Woord zijn, dat er
„niets in is te veranderen of te verbeteren“. Zoo
is dan Prof. Doedes aan het toetsen en beoor-
deelen gegaan, artikel voor artikel, zinsnede voor
zinsnede, woord voor woord.

En deze zijn critiek op de Geloofsbelijdenis werd
toegejuicht, niet het minst door moderneren, maar
vooral door groningers, door diezelfde groningers
tegen wie Dr Doedes eertijds zijn brieven over
de Godheid van Christus had geschreven.

Terstond na het uitkomen van het eerste deel
dezer critiek, begon Dr Kuyper in De Heraut
(nr 115—118) een artikelenreeks: Welke God-
geleerdheid er te Utrecht onderwezen
wordt? En omdat in dit boek van Doedes over
de Confessie, tal van fundamentele stukken der
waarheid op den meest beslist ten geloofchend
werden, signaleerde De Heraut dit geschrift als
een in hooge mate zorgwekkende openbaring van
de ongelooftelijke wijze, waarop, terwijl de gemeente
gerustelijk insluimerde, de orthodoxie in deze lan-
den reeds weer verliep. De Heilige Drieëenheid Gods,
de erfschuld, de kinderdoop en wat niet al meer,
werden hier openlijk, door een hoogleeraar, die
voor orthodox doorging, aangetast. Dr Kuyper
toonde nu aan, dat Dr Doedes in deze drie car-
dinale hoofdpunten, op dezelfde lijn liep, waar
alle Unitariërs zijn langs gekomen.

Dit werd hem echter euvel geduid door Dr Brons-
veld, die in het Aprilnummer der Stemmen
voor Waarheid en Vrede, 1880, schreef:

drag uit Uw afdelingskas en zendt dit
op aan het Bureau van het Christelijk Nationaal
Vakverbond, Stadhouderslaan 45, Utrecht.

Wij doen een beroep op allen, alle Christenen
die het recht lief hebben, hier te helpen en te
steunen. Er zijn er, ook buiten den arbeiderskring,
die reeds hun gaven offeren. Maar het zijn er nog
weinig. Aan hen die nog steeds afzijdig blijven,
leggen wij de vraag voor, moogt gij U in dezen
strijd van het recht nog langer afzijdig houden?

Allen en overal dan krachtig aangepakt.

Steunt de Textielarbeiders.

Teekent op de lijsten van het C.N.V.

Gaarne verleen ik aan dit pleit om steun plaats.
Onze textielarbeiders hebben dezen steun hard
noodig. Hier gaat het om den strijd voor het recht
in het sociale leven.

K. D.

WIJSBEGEERTE.

In de school der wijsbegeerte.

De monistische spin.

Ernst Haeckel wilde geen materialist heeten.
Goed; over dit woord willen we niet twisten.

Het pur-sang materialisme erkent niets als stof-
felijke (dus, theoretisch, déelbare) zelfstandigheid,
en beweging, ontstaan door druk en stoot.

„Stof en kracht“, was Bächner's parool.

En Haeckel, die, behalve vlijtig vorseher, ook
geroutineerd denk-gymnast was, liet de Grieksche
fantasiegodjes naar de atomen verhuizen en waan-
de deze kleine wereldjes met sluimerende nimfen
bevolkt.

Maar in één ding, en wel in de allesbeheer-
schende hoofdzaak, ging de groote raadseloplosser
met zijn volbloed-materialistische collega's gansche-
lijk accoord. De natuur was voor hem niets als
een kunstige, reusachtige, uiterst fijne, machine,
door innerlijke wet onfeilbaar en onveranderbaar
gedreven.

Hij loochende, zonder zweem van terughouding,
het mysterie van de zelfstandigheid, en dus van
de vrijheid, van den geest.

De mensch in al zijn denken en doen, in zijn
gewetensangst en gebedsworsteling, was hem niets
meer dan een raadge in de fatalistisch loopende
natuurmachine.

In één woord gezegd: Hij was monist.

En het monisme (de ontkenning van het zelf-
standige bestaan van stof en geest) heeft slechts
twee variaties: het geestelijke (op de manier van

Hoe zullen wij het gedrag van Dr Kuyper noemen,
die van Dr Doedes' werk even inzage genomen
hebbende er ettelijke zinsneden uit overneemt, die
het geheele werk verdacht moeten maken, en daar-
mee optredend op den treurigsten pammertoon,
prof. Doedes voor een ketter uitkrijt in de ooren
van „boeren en buitenlieden“. Ieder, die niet voet-
stoots overneemt, wat Dr Kuyper beweert, laat
zich daardoor niet vervaren; maar is het niet
bedroevend, dat een man van zooveel dogmatische
studie als Dr Kuyper heet te zijn, een man als
prof. Doedes op deze wijze bejegt, en de sancta
theologia dus onwaardig behandelt? Laat hem
Dr Doedes weerleggen! Zeker, het is gemakkelijker
het op een hullen te zetten over den val van prof.
Doedes, en uit zijn boek zoo mogelijk goud te
slaan voor de vrije universiteit. Maar ieder zelf-
standig, eedlijk man waagt van dergelijke praktijken
en houdt op iets goeds te hopen van een stichting,
welke met zulke hulpmiddelen moet in 'leven ge-
houden worden. Deze aanstaande hoogleeraar (wij
geven hem dien titel n o p i t) is bezig zijn doctors-
titel zich onwaardig te maken, door een collega,
die een daaf van moef verlichtte en een gleeerd
werk schreef, te dagen voor de rechthank van het
profanum vulgus.

Naar aanleiding van de verschijning van het
Tweede Deel der studie van Doedes (over den
Heidelbergischen Catechismus) kwam De Heraut
in Maart 1881 op deze uitgave terug, terloops
opmerkende, dat niemand er ook maar van verre
aan dacht om aan Dr Doedes het recht te be-
twisten om te doen wat hij deed. Neen, maar
het bezwaar was, dat hij zijn meeningen niet als
modern, sociniaansch of groningsch voordroeg,
maar als orthodox, als zuiver gereformeerd. En
om aan te toonen, dat Dr Doedes historische do-
cumenten loswrikte, zelfs zonder de historie van
haar wording te kennen, wees De Heraut (nr 171)
op wat Dr Doedes over de „eenvoudigheid“ van
het Goddelijke Wezen gezegd had, waarbij hij zich
aan een revisie van dezen term had gewaagd,
zonder dien te verstaan. De slotsom van dit arti-
kel luidde:

De toekomst zal leeren, dat Dr Doedes voortaan
geëerd en geloofd zal worden, om de uitstekende
studien die hij wijdde aan de bibliographie onzer for-
muleren; dat ingang zullen vinden enkele uitne-
mende correctiën van uitdrukking, die hij voorstelt;
maar dat hij, een invloed op den inhoud der Con-
fessie uit te kunnen oefenen, zelf te ver van
haar hoerlijke Belijdenis afging.

In den vorm van een personificatie van Art.
VII der Belijdenis, schreef Prof. Doedes vervol-
gens in de Stemmen voor Waarheid en Vrede,
December 1881, blz. 532 deze klacht:

Hegel) en het stof-krachtelijke (op de wijze der
materialisten).

Van dit standpunt bezien, doen we daarom Hae-
ckel geen onrecht, wanneer we zijn monisme bij
het materialistische soort indeelen.

Men kan gerust zeggen, dat de mannen der
natuurwetenschap, voor zoover zij het bestaan van
den levenden God loochenen, dit materialistisch
monisme of monistisch materialisme, als het „ein-
de van alle wijsheid“ erkennen.

Met uitzondering van de nieuwe school der ir-
rationalisten (die aan het verstand de heerschappij
ontzeggen), waarover wij nog nader hopen te
spreken.

Het is goed, dat we trachten over dit Darwinia-
tisch-Haeckelianisme ons een duidelijk oordeel te
vormen.

Door Karl Marx, die dit materialisme toege-
past heeft op de historische ontwikkeling der maat-
schappij, is deze natuurfilosofie, in den meest lu-
guberen zin van het woord, populair geworden,
en bleef zij de religie van de godsdienstloozen onder
de arbeidersmassa tot op den huidigen dag.

Ons oordeel vatten we saam in twee krasse
woorden: radeloos en radeloos.

Vreeselijk is de leer, dat de mensch deel uit-
maakt van een natuur-machine, zonder te weten,
waarvoor ze dient, en zonder in staat te zijn zich
boven haar te verheffen.

Vreeselijk is het lot van den peinzenden mensch,
die zich onderworpen weet aan een proces, waar-
van hij, noch den oorsprong, noch het doel, kan
doorgronden.

Waar geen geest is, is trouwens ook geen doel.
De mooie natuurmachine verandert voor het oog
van den beschouwer in een schrikbarend monster,
dat zijn eigen broedsel opvreet en verteert.

Of in de beroemde spin, waarmede de Génestet
het monisme van Scholten heeft gecaricaturiseerd.

Toen de Génestet het boek van Scholten: „De
vrije wil“, gelezen had, heeft hij eerst veertien
dagen lang geloofd (?), dat het groote raadsel
was gevonden, maar:

Toen — liet ik mijn vleuglen hangen

Als een vliegje voelde ik me in

't Onontkoombaar web gevangen

Van een ijslijk groote spin.

* Voelde levend mij verslinden

Door dien machtigen Monist...

En zoo, 'k hier mijn heil moest vinden

Waar 'k nog liever Dualist.

♦♦

„Verbeeld u nu toch eens wat Kuyper durft doen.
Daar verklaart hij te belijden, dat de Drieëenige
God de almachtige Schepper des hemels en der
aarde is — en dat in openbaren strijd met onze
Geloofsbelijdenis en den Heidelbergischen Catechis-
mus! Volgens ons is niet de Drieëenige God, maar
God, de Vader, de Schepper van hemel en aarde...
Wat geeft Kuyper nu recht, om zich zoo vierkant
tegenover ons te plaatsen?“

Hiermee was de teerling geworpen. Dr Kuyper
zag zich nu genoodzaakt (De Heraut nr 207)
de desbetreffende bladzijde uit de dogmengeschie-
denis aan Prof. Doedes even openlijk voor te leggen,
als deze zijn stuitende afdwaling van het Chris-
telijk geloof dристweg voordroeg.

En toen Prof. Doedes daarna in de Stem-
men van 1882, blz. 1—10, een artikel plaatste:
„Wie is de Schepper van hemel en aar-
de, volgens de Belijdenisschriften der Ned. Herv.
Kerk“, en daarin een poging waagde om de Sy-
nodos van Antwerpen en Dordt zijn Trithéisme
in den mond te leggen, toen bleef in De Heraut
(nr 213) het tegenbewijs ook daarvan niet uit.

De geheele artikelenreeks over dit dispuut, met
uittaling van een enkelen overgang en eenigszins
anders ingedeeld, werd daarna in een dun boekje
gebundeld, voorzien van een voorrede, en onder
den titel: Ex ungue leonem! opdat men, naar
de geardeheid van deze ééne vergissing, den door-
gaanden aard van Dr Doedes, aanval op hetgeen
de Gereformeerde Kerken beleden en nog beleden
mocht afmeten.

Hoe Dr Kuyper overigens over Doedes dacht,
schreef hij in De Heraut, nr 214, in een artikel
over de Utrechtse Professoren:

Over Doedes ontving de gemeente nog dezer da-
gen te droef licht, om nog iets in de ziel te
behouden van de gulle, dankbare blijdschap, waar-
mee ze jaren geleden den kampioen voor de God-
heid des Heeren op het schild verhef en met de
eerekroon harer liefde lauwerde. Zoomin op zijn
wetenschappelijke verdiensten als op die van zijn
aantgenooten, wenschen we ook maar iets af te
dingen. Bovendien, hij blijft ons, naar het oordeel
der liefde, een broeder, en onder die broeders
een der rijkst van God met gaven van intelligentie
bedeelden. Maar komt men er op, om tegenover
de schadelijke, Schriftondermijnende invloeden van
de Groningers waarborg voor de belijdenis der
waarheid te zoeken, helaas, dan laten zijn jongste
geschriften geen zweem van twijfel meer over,
en is ons nu ten slotte het vermoeden bevestigd, dat
hij scherpszienden en verderzienden reeds door de
lezing van zijn „Leer der zaligheid“ was
gewekt: „Wie als een hond zoo trouw aan zijn
Heer wil blijven, moet aanslaan als de theoloog
Doedes op het erf komt!“